

12. uge

Den hvileløse profet

Jonas' Bog

"I storbyen Nineve lever der mange uskyldige dyr og mere end 120.000 mennesker, som ikke ved, hvad der er rigtigt og forkert. Kan du ikke forstå, at jeg ikke vil miste dem?" (Jon 4,11, Bibelen 2020).

Hovedtanke

For mennesker, der regner sig for den åndelige elite, kan Guds hensigt at frelse føre til indre uro. Men Guds nådige omsorg gælder alle mennesker.

Introduktion

Der findes mennesker, der bestandig er undervejs eller i bevægelse og derfor ikke kan finde ro. Uroen driver dem fra et sted til et andet. De søger adspredelse for ikke at være alene med sig selv eller skulle tænke over deres eget liv. Dette er grunden til, at rastløse mennesker også flygter fra steder med ro. Eller de undgår roen ved forbrug af medier. Kender jeg mennesker, der har det sådan? Eller gælder det for mig?

Den konstante tilgængelighed ved hjælp af moderne teknologi er måske symptomatisk for nutidens rastløshed. Og alligevel har dette fænomen tilsyneladende altid eksisteret. Et eksempel på dette er profeten Jonas. Selvom årsagerne til hans uro måske har været forskellige fra vores, gav de sig også udslag i stor rastløshed. Hvad kan vi lære af denne beretning?

Oversigt

Søndag	Profet til Israels frelse	2 Kong 14,23-27
Mandag	På flugt fra opgaven	Jon 1,1-3
Tirsdag	Sønderrevet i sit indre	Jon 1,4 til 2,1
Onsdag	Lys i mørket	Jon 2
Torsdag	Uønsket succes	Jon 3
Fredag	Utilfreds med Gud	Jon 4

Profet til Israels frelse

2 Kong 14,23-27

Hvilken god nyhed kunne Jonas meddele sit folk?

Betyder frelse for ens eget folk ulykke for andre?

Forståelse

Jonas' virke som profet sker i den tid, hvor Jeroboam II er konge i Nordriget Israel (782/81-753 f.Kr.). Før hans styre blev Israel hyppigt angrebet af aramæiske stammer (2 Kong 13,3-5). Kong Joash kunne befri de israelitiske byer og hente dem tilbage (2 Kong 13,25).

I denne historiske sammenhæng trådte Jonas frem og forkyndte på Guds vegne, at Jeroboam atter ville udvide Israels grænse til den position, den havde på Davids tid. Da dette var gået i opfyldelse, oplevede Israel endnu engang en kort opblomstring.

Den væsentligste forskel mellem Jonas' Bog og de andre profetiske bøger er, at den (undtagen i Jon 3,4) ikke indeholder en samling profetiske ord, men en beretning om profeten selv. Desuden står hedninger (ikke-israelitter), hvis omvendelse og tro præsenteres som eksemplariske, i fokus.

I øvrigt er det bemærkelsesværdigt, at Jonas hører til de fire profeter fra Det Gamle Testamente, der direkte henvises til i evangelierne (Jonas: Matt 12,39-41; Luk 11,29-32; Elias: Matt 17,11.12; Elisa: Luk 4,27; Esajas: Matt 15,7).

Refleksion

Hvad er særligt fascinerende ved denne bog for mig?

På flugt fra opgaven

Jon 1,1-3

**Hvordan reagerer Jonas på Guds opfordring?
Hvad får ham til at gøre det?**

Hvornår har jeg handlet på lignende måde?

Forståelse

Jonas svarer på Guds kald, idet han flygter i den modsatte retning. Ikke fordi han vil gemme sig for Gud (hvad han jo ikke kan) eller på grund af angst for beboerne i Nineve (som var kendt for deres grusomhed). Motivet for hans bekymring består i, at Gud kunne skåne byen, hvis den angrede (4,2).

Dette står dog i modsætning til hans billede af verden og hans folk. Ikke kun fordi de er fjender, men snarere fordi han ikke under hedningerne frelse og frygter, at Israel taber sin fortrinsstilling. I hans hjerte er der ikke plads til barmhjertighed overfor byen, der er et skoleeksempel på vold blandt mennesker. Guds (eventuelle) velvilje overfor Nineve er ikke til at bære for ham.

Det er bemærkelsesværdigt, at Jesus netop minder om Jonas, da han klandrer sit folk for dets åndelige hovmod og holder dem hedningers forbillede for anger og omvendelse for øje (Matt 12,38-42; Luk 11,29-32).

Anvendelse

Til alle tider står troende i fare for at indsnævre omfanget af Guds kærlighed og barmhjertighed overfor alle mennesker. En snæversynet tankegang er næppe egnet til at dyrke sunde og afslappede relationer til andre. Den leder snarere til frygt og fjendebilleder. Jonas' Bog er et lærestykke mod hårdhertetet frelsesegoisme. Gud selv gør det umisforståeligt klart, at han ikke tilbageviser nogen, der oprigtigt og ydmygt kommer til ham.

Refleksion

"Ikke at ville dømme andre er ofte et tegn på humanitet" (Friedrich Nietzsche). Hvor hælder jeg til at fælde domme, som kun tilkommer Gud? Hvad hjælper mig til at se andre mere med Jesu øjne end med mine egne?

Sønderrevet i sit indre

Jon 1,4 til 2,1

Hvordan reagerer søfolkene på Jonas' bekendelse til Gud?

På hvilken måde står de Gud nærmere end profeten gør?

Forståelse

I deres dødsangst griber besætningen til alle tænkelige midler, mens Jonas derimod har "lagt sig til hvile" og sover. Han stilles til ansvar efter at være afsløret som årsag til stormen.

Jonas afslører først, hvad landsmand han er og dermed sin religion. Han citerer derefter den traditionelle trosbekendelse, at Jahve er "Herren, himlens Gud, som har skabt havet og det tørre land". Dette er stikordet. Som havets Skaber er han også dets hersker (Sl 89,10). Alle får således kendskab til, at der består en sammenhæng mellem Jonas og stormen.

De hedenske søfolk erkender, at en flugt fra Gud er umulig. Nøden lærer dem at bede – mens Jonas sover.

Anvendelse

"På den tid må Jonas' Bog have virket provokerende på hans landsmænds tro ... For dem boede Gud alene i Zion, og uden for Israel fandtes ingen frelse. Bevidst om sin egen udvælgelse holdt man indtil fast ved rettroenhed og lovydighed, og udadtil skulle kontakt til anderledes troende undgås for ikke at blive besmittet. Forfatteren af Jonas' Bog sætter det intolerante teologiske snæversyn op mod billedet af en større Gud, der er grænseløs i sin hengivenhed over for mennesker" (Heinz Zahrnt, *Das Leben Gottes*, München 1997, 209).

Refleksion

Opfatter jeg anderledes troende som konkurrenter? Eller er de for mig mennesker, der har en anden historie med Gud, som jeg kan lære noget af på trods af alle forskelle, der er imellem os?

Lys i mørket

Jon 2

Hvordan vurderer Jonas sin situation?

Hvorfor er åbenhed det første skridt til problemløsning?

Forståelse

Mens Guds ord falder for døve ører hos profeten og opfordringen besvares med flugt, adlyder naturen Skaberen på ordet (sml. Es 1,3). Efter stormen (Jon 1,4) gør fisken det, som Gud har befalet: den sluger Jonas og kaster ham senere op på land.

I Jonas sker der en forvandling. Hans nødskrig indeholder ikke en eneste bøn, men er udelukkende et råb om hjælp. Frem for alt vidner råbet om frelse i form af en takkesalme til Gud, der reddede Jonas fra drukning. Som takkesang viser denne salme paralleller til sammenlignelige bønner fra Det Gamle Testamente:

- Den kan sammenlignes med strukturen i Hiskijas takkesang (Es 38,9-20).
- Motivet er nødskrigets bønghørelse (sml. Sl 18,7; 118,5; 138,3).
- Bønnen skildrer den nød, der er overstået (Jon 2,4-7),
- anerkendelsen af redningen (1-8) og
- taknemmelig indfrielse af løfter (10).

Dermed viser Jonas sig som medlem i Det Gamle Testaments bønnefællesskab. Han erkender, at Gud har holdt ham i live i fiskens bug, og takker ham for sin uforklarlige nåde.

Anvendelse

De, der har følelsen af at falde i et stort hul, bliver målløse – overvældet af frygtens og fortvivlelsens kraft. Men de, der kan sætte ord og billeder på deres situation, har taget det første skridt til at overvinde nøden. De, der ser deres situation i øjnene, ikke snakker udenom eller fortrænger den og kan give udtryk for den usminkede sandhed, er åbne for en løsning af deres problemer.

Refleksion

Hvad kan hjælpe mig til at anerkende min situation og også at indrømme problemerne?

Uønsket succes

Jon 3

Hvad indebærer Jonas' domsbudskab, og hvad fortier den?

Hvad er en "prædiken" uden evangeliet?

Forståelse

Jonas' budskab til Nineve består af et eneste udsagn: "Om fyrre dage bliver Nineve ødelagt." (Hvor mange dage mon Jonas har prædikeret? Én?) Domsforkyndelsen indeholder hverken en begrundelse eller en opfordring til omvendelse. På trods af sin utrolige redning og den tilsyneladende forvandling af hjertet er profeten fanget i gamle tankemønstre. Den indre splittelse er årsagen til hans rastløshed.

Jonas har åbenbart ingen interesse i Nineves omvendelse. Han håber derimod, at Gud endelig ødelægger byen. Det er derfor kun logisk, at hans prædiken kun består af en kort, hjerteløs trussel om dom.

På trods af hans betænkelige "evangelisering" tager menneskene i Nineve Jonas' budskab alvorligt. De viser Gud deres omvendelse med handlinger af anger og ydmyg underkastelse.

Anvendelse

Hvad Jonas skal forkynde – og først og fremmest selv lære – er, at domsbudskabet er udtryk for guddommelig kærlighed og skal bevirke menneskers frelse. Derfor er den bibelske fremstilling af dommen ofte forbundet med nåden. Jesus sammenfatter sin opgave i tanken om, at han vil frelse og ikke dømmе (Joh 12,47). Netop hans død forkynder dommen og frelsen på samme tid. Den dom, der gælder synderen, tager han på sig. Guds NEJ rammer den syndfri Jesus, så Gud kan sige JA til synderen.

Refleksion

Hvilken betydning har det, at Jesus er trådt i mit sted, og at Guds dom ramte ham?

Utilfreds med Gud

Jon 4

Hvad begrundes Jonas sin vrede med?

I hvilke situationer har jeg været skuffet over Gud?

Vers 2 er nøglen til at forstå Jonas (se mandagsafsnittet). Man bør anerkende, at profeten på trods af sin vrede over Gud henvender sig til ham og taler med ham. Han kunne i sin skuffelse jo også have forholdt sig tavs. Men han fremlægger sine betænkeligheder for Gud.

Jonas havde et problem med, at byen kunne blive forskånet. Dens indbyggere var jo hedninger og Israels fjender. Det ville så kun være et spørgsmål om tid, inden assyrerne ville slå tilbage. Derfor skulle man her lade ret gå for nåde. Dertil kom, at han ville blive utroværdig, hvis den dom, han forkyndte, udeblev.

Resumé Jonas er hvileløs. Han er et offer for sin egen sort-hvide tankegang. Selvom han selv nådig blev forskånet i fiskens bug, under han ikke Nineve Guds barmhjertighed. Beretningen ender med et (for os) ubesvaret spørgsmål.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 Forestil jer, at I hører til landets elite på grund af jeres nationalitet eller religion. Hvordan har I det så med, at de dermed forbundne privilegier pludselig står til rådighed for alle?

2 Jon 3,10 til 4,2

Hvad er Jonas' problem, som i sit indre sønderriver ham og ikke lader ham komme til ro?

Hvad burde Jonas' "Jeg vidste jo" egentlig have ført til?

Hvorfor er det vigtigere for nogen at lade ret gå for nåde i stedet for at lade nåde gå for ret? Hvordan har I det med det?

Hvilken betydning har det for os (som menneskehed, som kristne), at Gud er, som Jonas beskriver ham?

3 Jon 4,3-9

Hvorfor er Jonas' vrede på den ene side forståelig og på den anden side uacceptabel?

Hvordan kan det forklares, at Gud omgås den oprørske profet så omsorgsfuldt? Hvad kan man udlede af dette vedrørende vores forhold til Gud?

Hvordan har I oplevet Guds nådige omsorg og fundet hvile i den?